

Suosituksset: LIIKUNNAN OLOSUHTEET JA YLEISKAAVOITUS

Miten kunnassa tai sen osassa / yleiskaavassa on järjestetty seuraavat liikunnan fyysisiin olosuhteisiin vaikuttavat tekijät?

- 1. Yhdyskuntarakenteen toteutettavuus, toimivuus (toimintojen sijainti), taloudellisuus ja ekologinen kestävyys.
- 2. Olevan yhdyskuntarakenteen kehittäminen ja täydentäminen.
- 3. Asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus, yhteydet asuinalueilta.
- 4. Joukkoliikenteen ja kävely- ja pyöräteiden tarkoituksenmukaiset järjestelyt ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla.
- 5. Mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön, mahdolliset häiriötekijät.
- 6. Rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen, liikkumiseen houkuttelevat kauniit miljööt.
- 7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

1. Yhdyskuntarakenteen toteutettavuus, toimivuus (toimintojen sijainti), taloudellisuus ja ekologinen kestävyys.

- Uudet työpaikka-alueet, palvelut ja asuinalueet tulee sijoittaa osaksi muuta yhdyskuntarakennetta sekoittamalla palveluja ja lomittamalla rakennetta. Irrallisia rakentamissaarekkeitä kannattaa välttää ja alueiden välillä tulee olla hyvät kävely- ja pyörätieyhteydet. Liikunnan olosuhteiden kannalta eri toimintojen välisten asiointietäisyyksien on hyvä olla lyhyitä.
- Yleiskaavassa liikuntaan tarkoitettujen alueiden tulee olla määritelty ja merkitty omilla merkinnöillään (esim. liikuntapuistot). Määritelmän tulee olla yksiselitteinen siten, että se ei mahdollista liikuntaan tarkoitettun alueen ”nakertamista” tai muuttamista vähitellen muun toiminnon käyttöön.
- Venesatamavarauksissa kannattaa huomioida myös pysäköinti- ja talvisäilytysalueet.
- Virkistysreitit kannattaa suunnitella ja toteuttaa katkeamattomiksi. Maankäyttöä muutettaessa mahdollisesti poistuvan tai katkeavan reitin tilalle tulee osoittaa korvaava reitti.

2. Olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö ja täydentäminen

- Vajaakäyttöisten ja hajanaisten alueiden yhdyskuntarakenteen täydentämisen tulee olla ensisijaista uusien palveluita ja asutusta suunniteltaessa. Ensisijaisesti on hyvä täydentää keskustaa lähellä olevia alueita.
- Ympäristön vetovoimatekijöitä (topografia, vesistöt) tulee korostaa ja hyödyntää esimerkiksi siten, että niiden lomaan suunnitellaan reittejä, jotka puolestaan yhdistävät esim. uutta ja vanhaa rakennetta luoden kokonaan uuden liikuntaympäristön.
- Kävely- ja pyöräily-yhteyksien tulee parantua täydennettäessä olemassa olevaa rakennetta.
- Joukkoliikenteen edellytysten tulee parantua täydennettäessä olemassa olevaa rakennetta.

- Lähivirkistysalueet tulee kytkeä osaksi isompia virkistyskokonaisuuksia esimerkiksi viherväylillä, ulkoilureiteillä ja/ tai kävely- ja pyöräteillä.

3. Asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus, yhteydet asuinalueilta

- Asuinalueiden palveluiden riittävyys tulee taata suunnittelussa ja toteutuksessa. Toiminnallisesti monipuolinen elinympäristö pitää sisällään kaupan peruspalvelut, päivähoidon, koulut (ainakin ala-aste) ja perusliikuntapaikat, kuten lähiliikuntapaikan ja sisäliikuntatilan (esimerkiksi koulun yhteydessä).
- Koulut, päiväkodit ja päivittäistavarakaupat kannattaa sijoittaa kävely- ja pyöräilyreittien varrelle.
- Julkisen liikenteen pysäkkien tulee olla saavutettavissa esteettömästi.
- Työpaikka-alueiden ja asumisen sekoittamis- ja lomittumismahdollisuudet tulee selvittää.
- Keskeisten liikuntapaikkojen tulee sijaita keskeisesti muiden palvelujen lähellä. Liikuntapalvelut, kuten esimerkiksi uimahalli, jäähalli ja palloiluhallit, voidaan sijoittaa kulttuuripalvelujen tapaan keskitetysti lähelle toisiaan. Liikaa keskittämistä tulee varoa, jotta etäisyydet asuinalueilta palveluihin eivät kasva liian suuriksi tai asuinalueiden omat palvelut jää kokonaan toteutumatta.
- Liikuntapaikkakeskittymien alueellista sijoittamista voidaan harkita, jos kyseessä on suuri kaupunki (useita liikuntapaikkakeskittymiä, jotta etäisyyden pysyvät kohtuullisina).

4. Joukkoliikenteen ja kävely- ja pyöräteiden tarkoituksenmukaiset järjestelyt ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla

- Tärkeimmät kävely- ja pyörätiet sekä ulkoilureitit tulee merkitä myös yleiskaava-asiakirjoihin.
- Kävely- ja pyöräily-yhteyksien tulee olla sujuvat asuinalueilta työpaikka-alueille, palveluihin ja virkistysalueille. Kävely- ja pyörätiet tulee myös linjata erilleen autoteistä, jos tämä linjaus ei merkittävästi pidennä kuljettavaa matkaa.
- Tärkeimmät kävely- ja pyöräteiden eritasoristeykset tulee merkitä yleiskaavaan.
- Ratsastusreitit tulee osoittaa kävely- ja pyöräteistä erilleen.
- Matkakeskukset ovat suotavia, jotta eri joukkoliikennemuodot voidaan sovittaa sujuvasti yhteen. Niiden yhteydessä on huolehdittava myös pyörien pysäköintitarpeista.
- Raideliikenteen suojavyöhykkeiden käyttö ulkoliikuntaa palvelevana alueena ei ole meluhaittojen takia suotavaa. Laajaa käyttäjäkuntaa palvelevien sisäliikuntatilojen sijoittaminen asemien läheisyyteen on kuitenkin tavoiteltavaa hyvän saavutettavuuden takia.
- Rautatien ja autoliikenteen pääväylien yhdyskuntarakennetta jakava vaikutus tulee minimoida: kävely- ja pyörätielle tulisi suunnitella ja toteuttaa sujuvat ja esteettisesti laadukkaat ylitykset tai alitukset. Myös tien sijoittaminen alikulkuun on vaihtoehto, jotta kävely- ja pyörätiet voidaan rakentaa esteettömästi yli.

5. Mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön, mahdolliset häiriötekijät

- Asuinalueet tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että ne ovat viihtyisiä ja että niillä vallitsee hyvä pienilmasto.
- Melua tuottavat liikuntamuodot (moottoriurheilu, ampuminen) tulee sijoittaa yhdyskuntarakenteessa niin, että asuminen ja virkistys ei niistä häiriinny.
- Rautatiet ja liikenteen valtaväylät tulee sijoittaa niin, että ne eivät melullaan ja saasteillaan häiritse asutusta ja kävely- ja pyöräteiden pääreittejä.
- Eri liikennemuodot tulee sijoittaa niin, että kohtaamiset ja risteämiset ovat turvallisia.
- Hiljaiset alueet tulee kartoittaa ja säilyttää hiljaisina.
- Melualueilla sijaitsevat kävely- ja pyörätiet tulee melusuojata.
- Lasten ja vanhusten liikuntamahdollisuuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota alueella.

6. Rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen, liikkumiseen houkuttelevat kauniit miljööt

- Virkistysreitit sekä kävely- ja pyörätiet tulee ohjata siten, että kulkija voi havainnoida historiallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja arkkitehtonisesti arvokasta miljöötä tai maisemaa.
- Ranta-alueiden virkistysmahdollisuudet tulee turvata ja niitä tulee kehittää.

7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

- Viher- ja virkistysalueiden tulee olla eheitä sekä viheryhteyksien jatkuvia.
- Virkistys- ja vapaa-ajantoiminnoille tulee varata riittävästi tilaa sekä osoittaa sopiva sijainti myös seudullisesti. Myös ulkoliikunnan suorituspaikkojen (isommat kenttäalueet, uimarannat, vapaat ranta-alueet) määrän tulee olla riittävä.
- Tilaa vieville liikuntamuodoille tulee varata ja merkitä oma alueensa. Tilaa vieviä liikuntamuotoja ovat esimerkiksi golf, laskettelu, suuret urheiluhallit paikoitusalueineen, yleisurheilu- ja jalkapallokenttien keskittymät paikoitusalueineen, ratsastus, uimarannat ja ulkovesiliikunta-alueet. Tilaa vievien liikuntamuotojen yhteyteen kannattaa liittää julkisia, kaikille avoimia tiloja ja / tai reittejä.
- Asuinalueiden yhteyksien viherverkkoon tulee olla sujuvia ja välittömiä.
- Erilaisten reitistöjen (veneily yms.) tukikohtien, satamien ja taukopaikkojen tulee olla sujuvasti saavutettavissa ja niiden määrän tulee olla riittävä.

8. Muut alueen liikuntaolosuhteet

- Alueen erityispiirteisiin liittyvien olosuhteiden huomioiminen liikunnan näkökulmasta.

Suosituksen ryhmittely on kytketty eri kaavatasojen kaavojen sisältövaatimukseen (maakuntakaava MRL 28§ , yleiskaava MRL 39§, asemakaava MRL 54§), joista on poimittu liikunnan olosuhteisiin linkittyvät sisältökohdat. Asemakaavaa, yleiskaavaa ja maakuntakaavaa koskevat suositukset löytyvät osoitteesta:

www.liikuntakaavoitus.fi/kaytannossa/koulutusaineisto/

Oulun yliopiston arkkitehtuurin osastolla on tehty vuodesta 2003 tutkimus- ja kehitystyötä, jossa on kehitetty alueidenkäytön suunnittelua liikunnan olosuhteita paremmin huomioivaksi sekä tuotettu tietoa liikuntaa edistävän elinympäristön ominaisuuksista. Hankkeita ovat rahoittaneet Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ympäristöministeriö sekä kohdekunnat.

Tavoitteena on kehittää sellaisia suosituksia ja välineitä, joiden avulla suotuisten liikunnan olosuhteiden tuottaminen voidaan nivoa osaksi maankäytön suunnittelua ja joita voidaan hyödyntää maankäytön suunnittelun ja siihen liittyvän arvioinnin eri vaiheissa, kuten lähtötietojen keruussa, suunnitteluratkaisujen hahmottelussa sekä vuorovaikutuksen järjestämisessä. Kehittämisen kohteina ovat olleet kaikki maankäytön suunnittelun tasot asemakaavoituksesta maakuntakaavoitukseen. Lisää tietoa tutkimuksista löytyy osoitteesta www.liikuntakaavoitus.fi.